

Donateursdag 2024 zal kleurrijk zijn

Kent u Andrew Dawson nog, de jonge agro-ecoloog en veredelaar die we in het najaar van 2020 aan u voorstelden in Kiemkracht? Hij was toen drie jaar bezig met zijn zoektocht naar een biologisch, zaadvast tomatenras dat niet in een kas, maar in de Nederlandse vollegrond kan groeien. Nu zijn we weer een paar jaar verder en nodigt Andrew u graag uit om zijn werk te komen bekijken tijdens de jaarlijkse donateursdag van Stichting Zaadgoed, dit jaar gehouden in Bant.

Tekst: Helga van Ree

Als we Andrew bellen voor het maken van een afspraak voor dit interview, is het nog april. 'Ik heb niet meer zoveel plek in mijn agenda', verontschuldigt hij zich. 'Ik moet de tomaten gaan voorzaaien en daar gaat aardig wat tijd in zitten'. Het veredelingsproces heeft hem inmiddels honderden familielijnen opgeleverd en dat betekent over een paar weken ook ruim tweeduizend (!) zaailingen. De plantjes vervoert hij in mei van zijn twee kassen met zandgrond, naar de akkers vol zeeleklei van teler Tineke Alberts in Bant (Noordoostpolder). Hier belanden ze met behulp van een plantmachine in de aarde om weer een generatie verder te komen.

'Tomaten hebben duizenden jaren buiten gegroeid, dus waarom nu niet?' Voor Andrew was dat de vraag die hij zich stelde toen hij begon met de veredeling van buitentomaten, die de weerbaarheid en kracht hebben van wilde soorten. Die zoektocht startte met het ontwikkelen van diverse gecultiveerde

varianten die het ook buiten in het Nederlandse klimaat goed doen. In het begin selecteerde Andrew vooral op resistentie tegen phytophthora, iets waar de planten zeker in uitgedaagd zijn. Zowel door de nattere klei waar ze op groeien als het feit dat de planten in het begin geen steun krijgen en niet worden opgebonden. Daardoor liggen de planten meer op de grond en is er meer kans op schimmel. 'Dat was in eerste instantie niet eens zo'n bewuste keus', legt Andrew uit. 'Door tijdgebrek kan ik de planten gewoon niet allemaal opbinden. Op deze manier kon ik wel steeds de sterkste planten overhouden'.

Het kan!

Door de zeer uiteenlopende zomers in de voorafgaande zes jaar konden de tomatenpopulaties zich van alle kanten laten zien. Van hete, droge zomers die soms erg lang doorgingen, tot de zeer natte zomer van afgelopen jaar. Andrew: 'Inmiddels ben ik zover dat ik zeg: het kan, buitentomaten in Nederland. Ik heb weerbare tomatenplanten ontwikkeld met vruchten die niet meteen 'ontpuffen' als het geregend heeft en die ook lekker zijn in zowel een soep, saus of salade. Ik vertrouw mijn tomaten, zou je kunnen zeggen. Het zijn robuuste rassen aan het worden, die met zo min mogelijk mest en irrigatie toch goed groeien en die om kunnen gaan met onkruidruk.'

Als het ras stabiel is wil de veredelaar graag het zaad gaan leveren aan hobbytelers, maar hij ziet ook groentetelers voor zich. 'Ook heb ik gesproken met een fabrikant van tomatensaus en biowinkels, want uiteindelijk moet je ook denken aan een afzetmarkt. Nu de planten betrouwbaar zijn wil ik nog wel een →

"Tomaten hebben duizenden jaren buiten gegroeid, dus waarom nu niet?"

Andrew Dawson

paar jaar selecteren op smaak en ook andere eigenschappen ontwikkelen. Ik ben al bezig met verschillende formaten, kleuren en texturen. Ik oogst kerstomaatjes van tien gram, maar ook tomaten van wel een halve kilo. De kleuren variëren van rood tot paars, oranje en geel. Het proeven doe ik nu vooral zelf. Ik zou graag meer meningen hebben dus een smaaktest tijdens de donateursdag zou ik zeker willen benutten!

Gekleurde suikermais

Andrew ziet veel kansen op het gebied van veredeling, iets wat hij doet naast zijn vaste baan bij de Wageningen Universiteit. Hij beperkt zich ook niet tot de tomaten. 'Ik ben ook al een paar jaar bezig met gekleurde suikermais. Ik maak selecties om te komen tot een lekker zoete, kleurrijke variant.' Want dat een maiskolf altijd geel is klopt niet. In Zuid-Amerika, waar de mais van oorsprong vandaan komt, kennen ze ook groene, paarse, rode, oranje en zelfs bijna zwarte soorten. 'Dat is vaak bloemmais, zeg maar. Het meel hiervan wordt bijvoorbeeld gebruikt om tortilla's van te maken. Ik richt me op suikermais met verschillende kleuren in één kolf. Dat ziet er niet alleen leuk uit; ik geloof ook dat verschillende kleuren verschillende nutriënten kunnen leveren.' Het veredelen van de mais stelt Andrew weer voor andere uitdagingen dan die bij de tomaat. 'Ik zaai en verbouw de mais ook bij Tineke in de Noordoostpolder. Omdat mais een windbestuiver is, zie ik de invloeden van de gele voedermais van de velden in de buurt vaak terug in mijn oogst. Van de duizenden planten die na het zaaien opkomen, gebruik ik maximaal vijf procent aan het eind van het seizoen. Toch kom ik daar wel steeds stapjes in verder. Inmiddels kunnen

de planten de kou goed weerstaan en zijn de kolven op tijd klaar. Nu ben ik bezig met kleine kruisingen om de kleur er weer in te krijgen. Ik heb vier lijnen: één met alleen paarse korrels, één met gemengde kleuren, één met streepjes in de korrels en een gele lijn.'

Wilt u de kleurrijke resultaten van Andrews werk ook komen bekijken en hem helpen met het proeven van de tomaten? Kom dan naar de donateursdag!

(Het interview met Andrew Dawson in de Kiemkracht najaar 2020 kunt u vinden op onze website.)

Donateursdag 2024 op zaterdag 17 augustus

Houd hem vrij in uw agenda, de datum van onze jaarlijkse donateursdag. Vanaf 14.00 uur bent u welkom aan de Noorderringweg 8-1 in Bant, op de boerderij van Tineke Alberts, waar veredelaar Andrew Dawson u graag vertelt over zijn werk en een rondleiding geeft. Na afloop is er tijd om na te praten, met daarbij een hapje en een drankje. Vooraf graag aanmelden via secretariaat@zaadgoed.nl i.v.m. de catering.

Stand van zaken GMO-wetgeving

Vorig jaar juli heeft de EU commissie een voorstel gelanceerd om nieuwe technieken van genetische modificatie zoals CRISPR-Cas9 te dereguleren, oftewel als standaard veredelingstechniek te beschouwen. Dat betekent dat de bio-sector vroeg of laat te maken krijgt met genetisch gemodificeerd voedsel door vermenging, al dan niet per ongeluk en omdat ongewenste kruisbestuiving niet tegen te houden is. Daarnaast gaat genetische modificatie gepaard met patenten wat veredeling voor kleine bedrijven en boeren nog moeilijker maakt.

De afgelopen maanden zijn er verschillende stemmingen in Brussel geweest. Zo heeft het Europees parlement het voorstel tot deregulatie aangenomen, maar wel met de wijziging tot verplichte etikettering. Daardoor is momenteel een patstelling in Brussel. De Nederlandse regering wil namelijk wel heel graag genetische modificatie maar geen etikettering. En andere regeringen zoals van Polen en Hongarije willen geen patenten.

Ondertussen heeft het Rathenau Instituut, dat onderzoek doet naar de effecten van wetenschap en technologie, laten zien dat burgers juist duurzame systeemoplossingen willen voor de landbouw. De afgelopen maanden hebben allerlei partijen in de bio-sector in Nederland actie gevoerd tegen dit wetsvoorstel. Wilt u ook wat doen? Kijk op mijnetenmijnkeuze.nl

Onvergetelijke groenterassen

De landelijke oproep 'Vergeten groenten gezocht' (gedaan vanuit de campagne Levende Zadenbank en gericht aan tuinders en moestuinders), heeft voor interessante aanmeldingen gezorgd. Van vijf groentegewassen worden er proefvelden ingezaaid. We hopen dat de rassen geschikt zijn om via de Zaderij hun weg (weer) naar de winkel en ons bord te vinden. Lees je dit voor het eerst en heb je zaden van bijzondere rassen? Heb je zelf een ras ontwikkeld, gebruik je nog groentezaden van je grootouders of teel je een ras wat je lang niet in een biowinkel bent tegengekomen, laat het ons weten! Vul het formulier in op zaadgoed.nl/levende-zadenbank.

Kruisbestuiving tussen cursisten

Eind februari zijn er veertien nieuwe cursisten begonnen met de cursus Zaadteelt Zaadvaste rassen. De eerste dag vond plaats bij oud-cursist (2020) Leo van der Vlugt in Woudrichem; twee weken later zagen zij elkaar weer bij David Luijendijk, ook een oud-cursist (2023), in Roelofarendsveen. Na een rondleiding over het bedrijf van David en theorie door Edwin Nuijten werd er 's middags geoefend met selectie in uien (zie foto's rechts). Begin juli treft iedereen elkaar weer in België, bij Greet Lambrecht. Daar zal ook een aantal cursisten uit de groep van 2023 aansluiten. Kruisbestuiving en kennisuitwisseling vinden we belangrijk. Uiteindelijk brengen we met de cursussen de zaden weer meer in eigen (boeren)hand.

Column

Na een nat najaar nu ook een nat voorjaar. Dat betekent veel wachten en geduld hebben tot het land droog genoeg is om te bewerken. Deze extra tijd biedt kansen, zo gunde ik mezelf tijd om naar een bijeenkomst te gaan van zaadvermeerderders, om te praten over hoe we onszelf gezamenlijk beter kunnen organiseren. Ook heb ik weer eens een boek opgepakt.

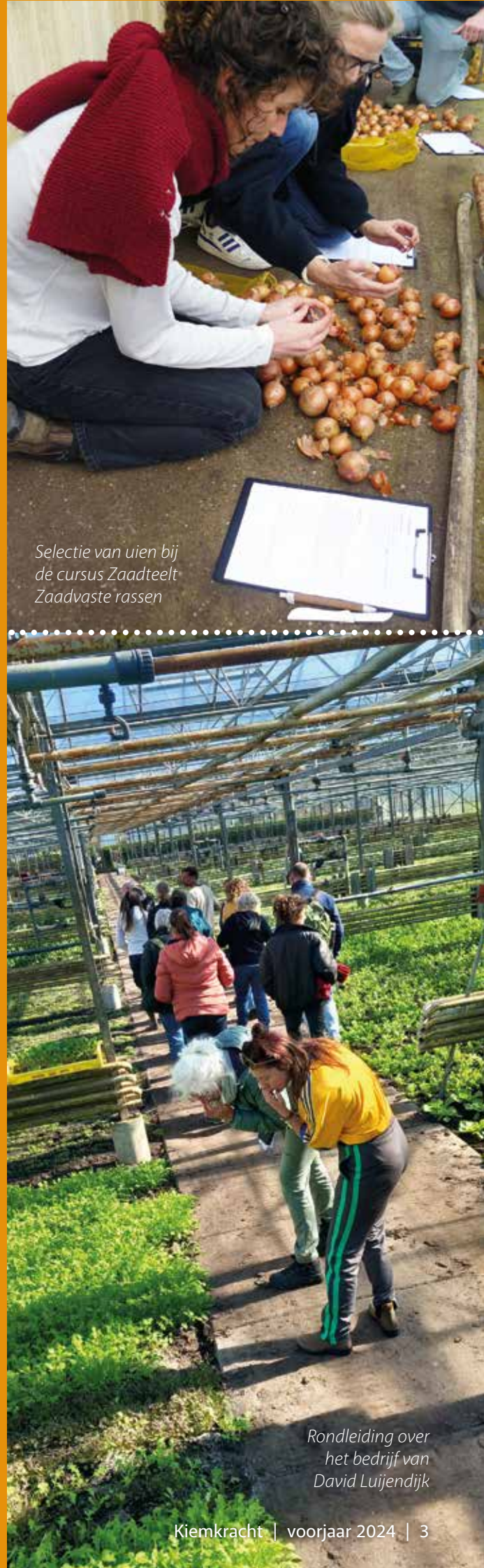
Het gevolg is dat ik met meer inspiratie mijn werk weer oppak. Wat wel nodig was, want soms loop je vast in routine en daalt je creativiteit. De zaadvoorraden zijn momenteel nog zeer groot in de biologische zaadhandel, dus creativiteit heb ik wel nodig om mijn land vol te krijgen met gewassen, maar dat gaat wel lukken.

Het bestuur is veranderd, Willy is een nieuwe weg ingeslagen en ik wil haar hartelijk bedanken voor al haar toewijding de afgelopen jaren. Er zijn twee nieuwe bestuursleden bijgekomen, zij brengen hun ideeën mee, waaronder biologische professionele bloemteelt. Hiermee opent zich een nieuwe wereld en dat is uitdagend en spannend. Ik kijk uit naar de vruchten van deze samenwerking.

Hoop jullie allemaal te zien deze zomer op de donateursdag, tot dan.

Vriendelijke groeten,

Cor Zenhorst (voorzitter)

Selectie van uien bij de cursus Zaadteelt Zaadvaste rassen

Rondleiding over het bedrijf van David Luijendijk

Kort nieuws

Afscheid Willy Douma

Na zeven jaar heeft bestuurslid Willy Douma afscheid genomen. Zij was betrokken bij o.a. de Kiemkracht, donateursdagen, de praktijkcursus en het 25-jarig jubileum. Willy: 'Het was goed werken met bevlogen mensen die een positieve bijdrage willen leveren aan de zo noodzakelijke transitie in de landbouw. Ik voelde me thuis tussen deze wetenschappers, doeners en pioniers. Afscheid nemen doet pijn maar opent ook nieuwe deuren: voor mij - meer tijd - en voor Zaadgoed. Er zijn twee nieuwe bestuursleden gekomen, met nieuwe ideeën, kennis en contacten. Ik zal blijven genieten van al het moois op het veld, in het winkelschap en in de harten van alle betrokkenen! U ook?'

Nieuwe bestuursleden

Fijn dat zich twee nieuwe leden voor het bestuur hebben gemeld. Zij stellen zich kort voor.

Leo Oosterloo: 'Als biotuinder leerde ik Stichting Zaadgoed kennen door deelname aan de cursus Zaaideelt, waarna ik zelf tuinboonzaden ging vermeerderen. In mijn werk als docent biologische tuinbouw bij Velt kwam ik de naam van de stichting weer tegen: samen met David Lieven was ik bezig om de zaden van de Zaderij in de Velt-catalogus op te laten nemen. Ik begreep toen dat Tinekes Spinazie werd gesubsidieerd door Zaadgoed. Als bestuurslid wil ik graag de scholing bevorderen rondom zaaideelt en tuinders van kleine tuinderijen en voedselbossen motiveren te starten met zaaideelt.'

Mariette Kamphuis: 'Ik ben kunst-/landschapshistoricus en run sinds 2014 de kleine, biologische bloemenkwekerij LOOFWERK. Ik stond aan de basis van de Nederlandse slow-flowersbeweging en bevorder graag ook 'slow seeds': zaden geworteld in lokale landschappen, vermeerderd en veredeld met respect voor en in samenspel met de natuur. Zaadgoed is cultureel erfgoed en juist dat cultuurhistorische aspect heeft mijn belangstelling. Vooralsnog richtte de aandacht van Stichting Zaadgoed zich vooral op groentezaden. Ik verruim het perspectief graag richting de bloemenzaden, onder meer voor professionele snijbloemen.'

Helpende handjes gezocht

Stichting Zaadgoed zoekt hulp bij evenementen die we door het hele land organiseren. Denk aan gasten ontvangen, voorlichting geven op een (zaden)markt of koffie en thee inschenken, bijvoorbeeld bij de donateursdag. Ook zoeken we mensen die willen helpen bij de donateurs-administratie. Dat is meer computerwerk dus, dat ongeveer een dag in de maand qua tijd vraagt. Voor een duidelijke instructie wordt gezorgd. Wilt u zich aanmelden als vrijwilliger? Mail naar secretariaat@zaadgoed.nl en vermeld wat u zou willen doen en uw woonplaats.

Vandana Shiva bij Seed Matters

De beroemde activiste Vandana Shiva spreekt op het congres Seed Matters, 1 juni in Antropia in Driebergen. Zij voert al decennia lang strijd tegen de overheersende krachten van de zaadgoed-multinationals. De Indiase wetenschapper creëerde met Navdanya in India de 'gardens of hope' met talloze variëteiten van o.a. rijst. Wat kunnen we leren van haar ervaringen in de strijd tegen monopolisering van zaadgoed en voor het behoud van agro-biodiversiteit? Meer weten over dit congres, georganiseerd door de BD-vereniging? Kijk op www.bdvereniging.nl.

Waarom Stichting Zaadgoed?

De biologische landbouw wil gezonde en smakelijke voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie. Daarvoor zijn rassen nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Biologische rassen met een brede weerstand tegen ziekten en plagen en een goed ontwikkeld wortelstelsel om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen. Om deze rassen te ontwikkelen is veel veredelingswerk nodig, veel meer dan tot nu toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaaideelt en veredeling te stimuleren.

Welkomstgeschenk

Voor nieuwe donateurs heeft Stichting Zaadgoed een zakje zaden, zolang de voorraad strekt. Zie www.zaadgoed.nl

Uw gift is volledig aftrekbaar. Steeds meer donateurs steunen Stichting Zaadgoed voor minstens 5 jaar, zodat ze hun gift volledig van de belasting kunnen aftrekken. Er gelden geen drempels meer als zo'n periodieke gift is vastgelegd in het formulier dat u op onze site kunt downloaden. We kunnen het formulier ook toesturen. Gewone giften zijn natuurlijk ook nog steeds aftrekbaar, maar daar gelden wel de drempels.

Colofon

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt twee keer per jaar. Redactie: Helga van Ree

Aan dit nummer werkten mee: Andrew Dawson, Edwin Nuijten, Marieke Berkhout, Willy Douma, Mariette Kamphuis, Leo Oosterloo

Foto's: Andrew Dawson, Sandra Tetteroo, Stichting Zaadgoed
Productie en vormgeving: Buro Laga / Studio Alles is gekleurd

Stichting Zaadgoed
Postbus 127
3700 AC Zeist.

secretariaat@zaadgoed.nl
www.zaadgoed.nl
IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996